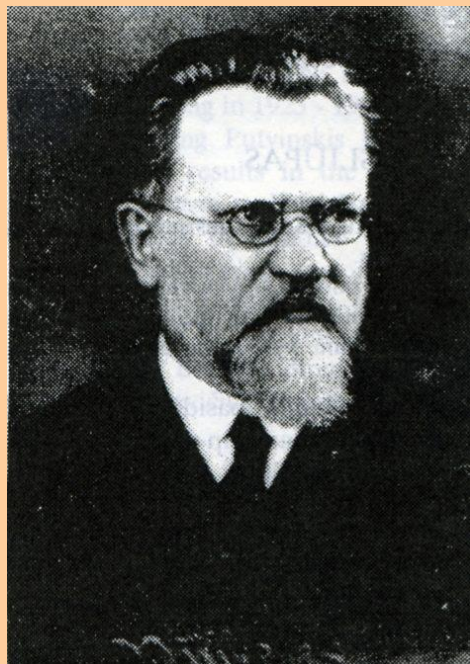

Daktaras Jonas Šliūpas

1861 – 1944

V i r t u a l i p a r o d a

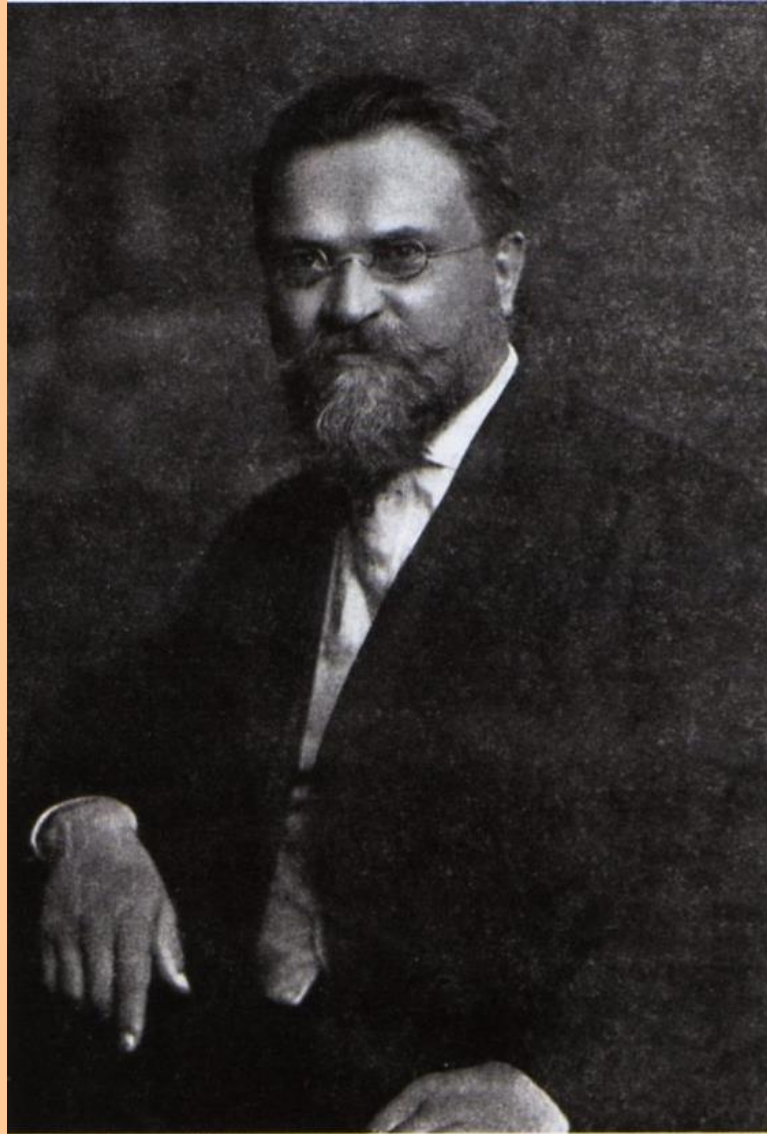
2021 m.

Lietuvos medicinos biblioteka

Parodoje, skirtoje aušrininko, žymaus visuomenės ir kultūros veikėjo, daktaro Jono Šliūpo 160 – osioms gimimo metinėms, bandyta apžvelgti jo darbus medicinos srityje. Kadangi J.Šliūpo įvairiapusė veikla plačiai atspindėta kitose jubiliejinių metų ekspozicijose, tai šioje parodoje atkreipiamas dėmesys į jo nuopelnus profilaktinės medicinos ir medicinos istorijos baruose.

Virtualią parodą parengė
Janina Valančiūtė
Informacijos paslaugų ir mokymo išteklių sk.

- Svarbiausi gyvenimo ir veiklos faktai.
- Studijos, darbas mokykloje ir universitete.
- Medicinos knygos.
- „Hygiena arba sveikatos dėsnių mokslas“.
- „Senovės ir viduramžių medicinos istorija“.

Juk nėra žmogaus be klaidų, kaip ir žmogaus be jokių nuopelnų. Aš juk jokia išimčia nesu. Blogais darbais pasipiktindami, o gerais pasigėrėdami, vis einame tobulyn ir šviesyn. Tačiau nenorėčiau pasirodyti nė geresniu, nė blogesniu, negu iš tiesų esmi. [...] gyvenau taip, kaip mokėjau ir galėjau, visuomet siekdamas tam tikro idealo.

SVARBESNĖS DR. JONO ŠLIŪPO GYVENIMO IR VEIKLOS GAIRĖS

- 1861 Vasario 23 d. Randžiuose (Šiaulių ap.) pasiturinčių valstiečių Onos (mergaut. p. — Vaitkutė) ir Roko Šliūpų šeimoje gimsta antrasis vaikas, būsimasis aušrininkas Jonas Šliūpas.
- 1873-1880 Mokymasis Mintaujos (dabar — Jelgava) gimnazijoje.
- 1880 Nuo rudens studijos Maskvos universitete (iš pradžių filologijos, paskui — teisės fakultete).
- 1882 Perėjimas studijuoti į Peterburgo universiteto gamtos mokslų fakultetą, iš kurio už dalyvavimą anticarinėse studentų riaušėse tų pačių metų pabaigoje pašalintas — be teisės stoti į bet kokią Rusijos imperijos aukštąją mokyklą.
- 1883 Gyvenimas ir veikla gimtame krašte ir Vokietijoje (tiksliau — Prūsijoje). „Aušros“ sukūrimas ir redagavimas.
- 1884 Politinė emigracija į Jungtines Amerikos Valstijas; darbuotė laikraštelyje „Unija“.
- 1885 Pirmosios lietuviškos katalikų parapijos Niujorke steigimas (pradėjo veikti 1896 m.); pirmasis susikibimas su kunigiškuoju luomu; pirmasis „Lietuviškojo balso“ numeris; santuoka su Liudvika Malinauskaite (lit. slapyvardė — Eglė).
- 1886 Laikraščio „Vienybė lietuvninkų“ gimimas; veikla kuriant pirmąsias tautines pasaulėtiškas lietuvių organizacijas Amerikoje.
- 1887 Galutinis lietuvių-lenkų santykių išsiaiškinimas. Lenkiška brošiūra „Lietuviai ir lenkai“, kur J. Šliūpas pirmą kartą pasirodo kaip socializmo idėjų reiškėjas — socializmo, bet be klasių kovos.
- 1888 Šliūpų (jau su dviem vaikais — Aldona ir Kęstutis) persikėlimas iš Niujorko į Shenandoahą. Mintis apie kun. A. Burbos išsikvietimą iš Lietuvos Amerikon.
- 1889- Studijos medicinos mokykloje Merilendo universitete (Baltimorė).
- 1891 J. Šliūpas — pirmas lietuvis daktaras, išėjęs mokslus Amerikoje. Dar medicinos studijų pradžioje įkuria Lietuvių Mokslo Draugystę, kurios pirmininku ir išrenkamas.
- 1892 Pirmasis lietuvių mokslinis žurnalas „Apšvieta“. Prasideda J. Šliūpo į lietuvių kalbą verčiamos pagarsėjusios Europoje gydytojo ir gamtininko Liudvigo Biuchnerio knygos „Spėka ir medega“ publikacija; kun V. Dembskio apsigyvenimas pas Šliūpus.

- 1893 Pasirodo, galima sakyti, programinis tautos švietimo klausimu dr. Jono Šliūpo straipsnis "Kokio mums apszvietimo reikia".
- 1894 "Naujosios gadynės" gimimas. Gydytojo praktikos perkėlimas į Scrantono miestą.
- 1895 Agitacinė ir publikacinė dr. J. Šliūpo veikla sąryšyje su III (t.y. paskutiniojo) Lietuvos Didžiosios Lietuvos ir Lenkijos valstybės padalinimo 100-mečiu.
- 1896 Nustoją eiti "Naujoji gadynė".
- 1897 Kaip apibendrinanti gairė J. Šliūpo apmąstymų ir kovos dėl lietuvių ir Lietuvos dienos šviesą išvysta studija "Lietuvystės praeitis, dabartis ir ateitis. Istoriskai — sociologiškas piešinys". Atsakant į kruviną susidorojimą su streikuojančiais kalnakasiais Latimere, dr. J. Šliūpas sušaukia protesto mitingą ir organizuoja pirmąjį Amerikos socialistų būrelį.
- 1900 Idėja apie lietuvių ir latvių tautų istorinį bendrumą. Studija "Latvių tauta kitąkart ir šiandien".
- 1901 Triukšmingai pagarsėjęs kompiliacinis dr. J. Šliūpo darbas "Tikyba ar mokslas? Tyrinėjimai tikėjimiški, mokslieški ir draugijieški — politieški" (jau 2-ji laida).
- 1902 Scrantone gimsta "Susivienijimas lietuvių laisvamanių", kurio pagrindinis iniciatorius ir lyderis buvo dr. J. Šliūpas. Čikagoje pasirodo L. Biuchnerio monografijos "Spėka ir medega" knyginė publikacija.
- 1903 "Aušros" gimimo 20-mečio proga buvęs jos kūrėjas ir redaktorius skelbia straipsnį "Minės apie mano prietikius prie "Auszros"".
- 1904 Pastebimas aiškus šalimas Amerikos lietuvių socialistų atžvilgiu. Vyksta totališkas atsigręžimas į tautiškumo realijas, tuo tarpu labiausiai besireiškiantis specialiu dr. J. Šliūpo domėjimusi Lietuvos istorija — pasirodo jo darbo "Lietuvių tauta senovėje ir šiandien" 1-asis tomas.
- 1905 Dienos šviesą išvysta "Lietuvių tauta senovėje ir šiandien" 2-asis tomas. Nusivylimas Amerikos lietuvių socialistų reakcija į 1905 m. įvykius Lietuvoje.
- 1906 Pasitraukimas iš socialistų partijos ir pasukimas vos besikuriančios tautinės srovės kryptimi. Šią savo gyvenimo gairę dr. J. Šliūpas įprasmina jam principine brošiūrėle "Lietuviai! Ar gerais keliais žengiam priekyn".

- 1908 Vėl grįžta prie jaunosios kartos ugdymo klausimų. Pasirodo stambokas straipsnis "Koks privalo būti vaikų auginimas ir auklėjimas".
- 1909 Neužmirštami ir aštrūs Lietuvos istorijos klausimai. Pasirodo stambi monografinė studija "Gadynė šlėktos viešpatavimo Lietuvoje (1569-1795) ir Lietuviškasis Statutas Žygimanto I".
- 1910 Scrantone pasirodo "Laisvoji mintis", kurios Nr. 7 prasmingas paties dr. J. Šliūpo istorinis straipsnis "Mažoji arba Prūsiškoji Lietuva 19-me šimtmetyje". Brošiūra "Kiek senovės graikai prisidėjo pasištūmėjimui gamtos mokslų priekyn" — atsakymas į dr. Jono Basanavičiaus įkurtą Lietuvių Mokslo draugiją.
- 1911 Susitikimas Scrantone su kunigais K. Olšausku ir J. Tumu-Vaižgantu, atvykusiems į Ameriką rinkti aukų Kaune statomiems Saulės namams.
- 1913 Šiltai sutinka kitą iš Lietuvos atvykusią aukų rinkimo delegaciją — šį kartą namams Lietuvių Mokslo draugijai Vilniuje įgyti. Įvyksta reikšmingas dviejų "Aušros" redaktorių, dviejų mūsų tautinio atgimimo patriarchų — dr. J. Šliūpo ir dr. J. Basanavičiaus — susitikimas. Artimai susieina su kitu delegacijos nariu, lietuvių atstovu Dūmoje Martynu Yču, už gerų metų vedusio jaunesniąją dr. J. Šliūpo dukterį Hypatiją.
- 1914 Dienos šviesą išvysta dr. J. Šliūpo straipsnis apie Didžiojo karo galimas pasekmes Lietuvai — "Europos karė ir mes".
- 1917 Išsirengimas Lietuvon. Pakeliui apsistoja Rusijoje ir aplanko tenyškias lietuvių kolonijas. Ilgiausiai apsistoja lietuvių pabėgėlių centre Voroneže, kur jo žentas M. Yčas gyveno ir buvo įsteigęs dvi lietuviškas gimnazijas. Rudenį dalyvauja lietuvių konferencijoje Stokholme.
- 1918 Likęs Stokholme iki tų metų gegužės, dr. J. Šliūpas čia parašo dvi knygas "Lietuvių-latvių respublika ir šiaurės tautų sąjunga" ir angliškai "Essay on the Past, Present and Future of Lithuania". Vasarą grįžta vėl Amerikon. Siekiančių nepriklausomybės tautų delegatams JAV prezidentas suteikia audienciją, lietuviams čia atstovauja dr. J. Šliūpas. Ta proga dr. J. Šliūpas sukuria memorandumą, kuris net išspausdintas Senato posėdžio protokole.
- 1919 Grįžimas Lietuvon, darbas diplomatinėje tarnyboje.
- 1920 Vėl Amerika.
- 1921 Grįžęs Lietuvon, mokytojauja Biržų ir Šiaulių gimnazijose, kur dės-

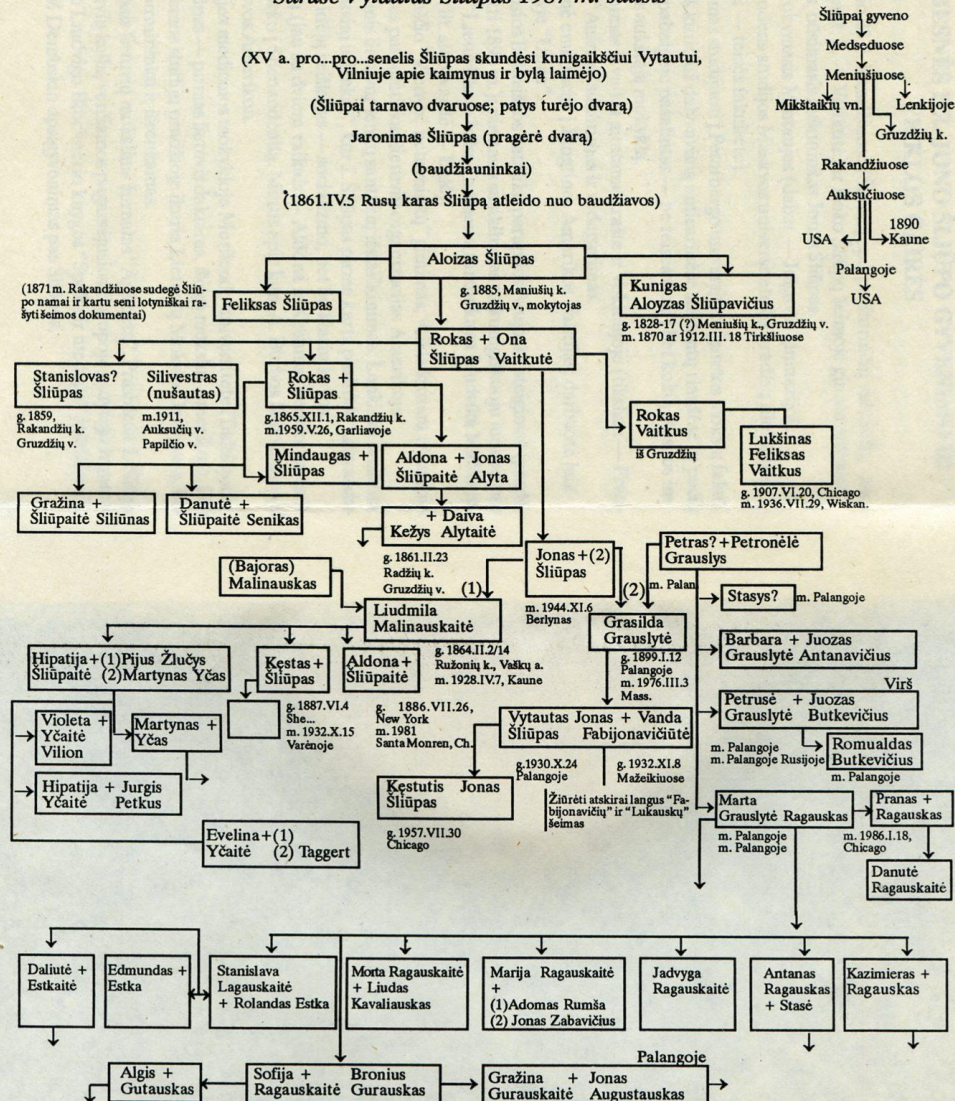
- to visuotinę literatūrą ir higieną. Higienos pamokų medžiagą vėliau išleidžia atskira knyga.
- 1923 Už savo pažiūras atleidžiamas iš mokytojo pareigų. Dar vasario mėnesį Kauno universiteto Humanitarinis fakultetas suteikia istorijos daktaro garbės laipsnį, už kelių dienų Medicinos fakultetas — medicinos daktaro garbės laipsnį.
- 1925-1930 Kauno universiteto privatdocentas, dėsto medicinos istoriją. Savo paskaitas išleidžia atskira knyginė publikacija.
- 1928 Gedimino I laipsnio ordinas už nuopelnus Lietuvai.
- 1930 Apsigyvena Palangoje.
- 1933 Išrenkamas Palangos burmistru (1938 m. perrinktas). Už nuopelnus plėtojant lietuvių ir latvių santykius apdovanojamas Latvijos Trijų žvaigždžių ordinu.
- 1936 Gedimino II laipsnio ordinas už nuopelnus Lietuvai.
- 1939 Kauno universiteto Teisių fakultetas suteikia dr. J. Šliūpai teisės daktaro garbės vardą.
- 1940 Liepos mėn. bolševikinė administracija atleidžia dr. J. Šliūpą iš Palangos burmistru.
- 1941 Pačioje hitlerinės okupacijos pradžioje vėl sugrąžintas į Palangos burmistro postą, bet už įvairius protestus dėl žydų ir kitų Lietuvos gyventojų naikavimo neilg trukus iš šių pareigų vėl atleidžiamas.
- 1944 Spalio pradžioje pasitraukimas iš Lietuvos į Vokietiją, vėliau į Austriją, į Bregencą prie Bodeno ežero. Lapkričio pradžioje Vokietijoje atsidūrusių lietuvių iškviečiamas į Berlyną paskaityti per radiją žodžio Amerikos lietuviams. Lapkričio 6 d. ryte širdies priepuolio išdavoje miršta.

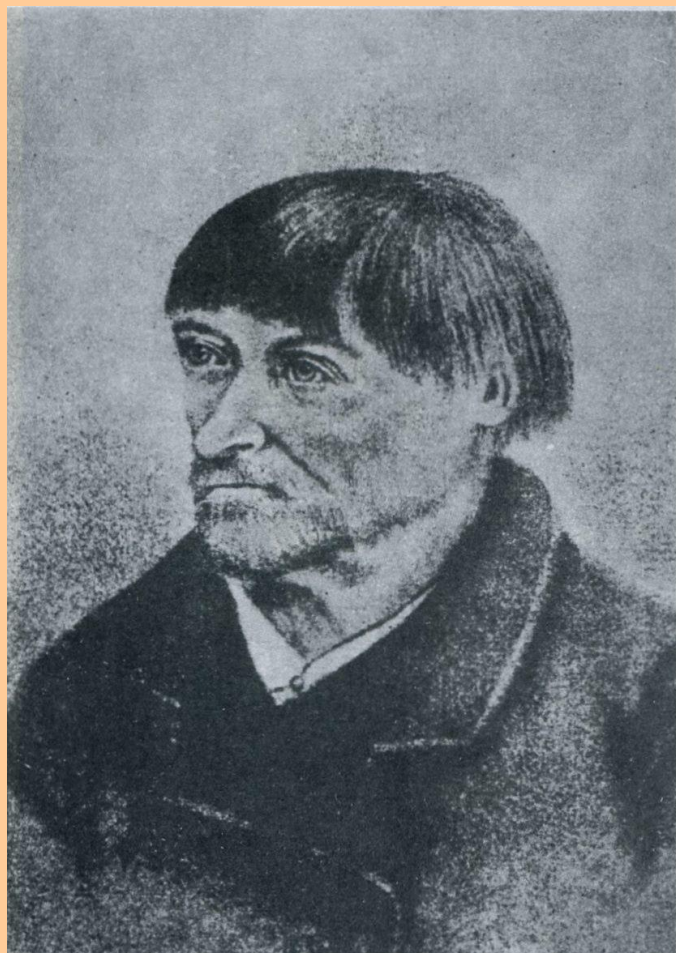
Sudarė
Dr. A. Tytmonas

Aušrininkas Dr. Jonas Šliūpas Lietuvos medicinos baruose / Klaipėdos universitetas, Klaipėdos miesto ligoninė, Lietuvos mokslininkų sąjunga. - Klaipėda, 1995. – P. 45 – 48.

METMENYS DR. JONO ŠLIŪPO GENEOLIGINIAM MEDŽIUI

Surašė Vytautas Šliūpas 1987 m. sausis

Dr. J.Šliūpo tėvas Rokas Šliūpas.

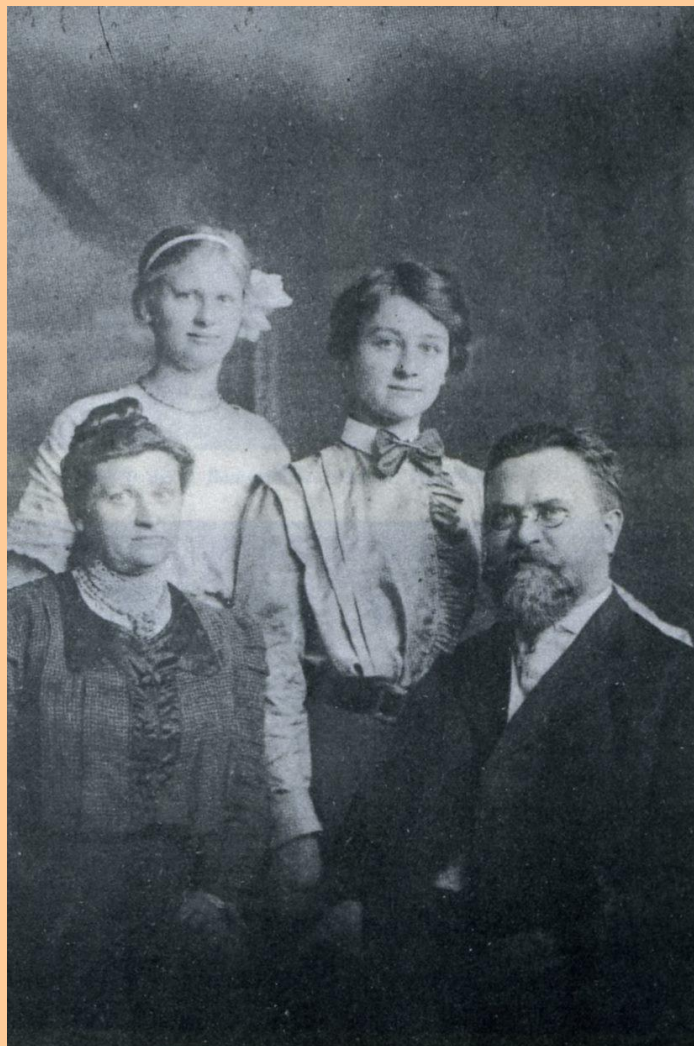
Dr. J.Šliūpo mama Ona Šliūpienė.

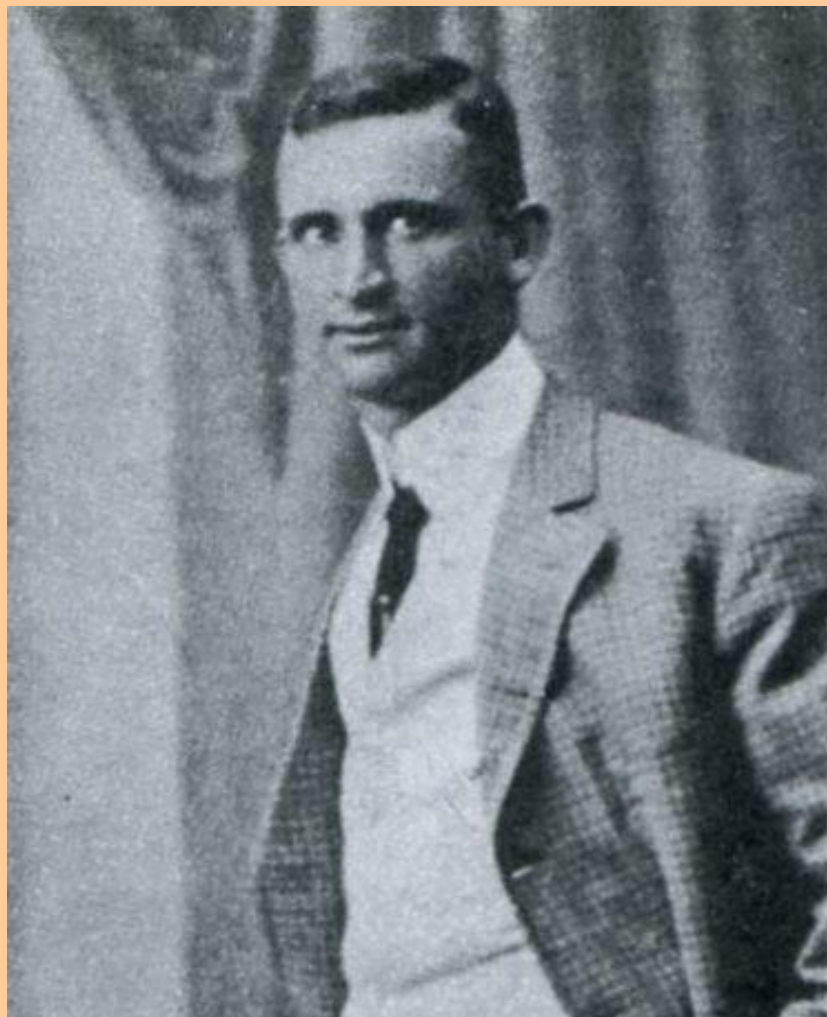
Jono ir Liudos Šliūpų vestuvės 1885 m.

Žmona Liudvika Malinauskaitė.

Liudvika ir Jonas Šliūpai su dukromis Aldona ir Ypatija.

Sūnus Kęstutis Šlūpas (1888 – 1932 m.)

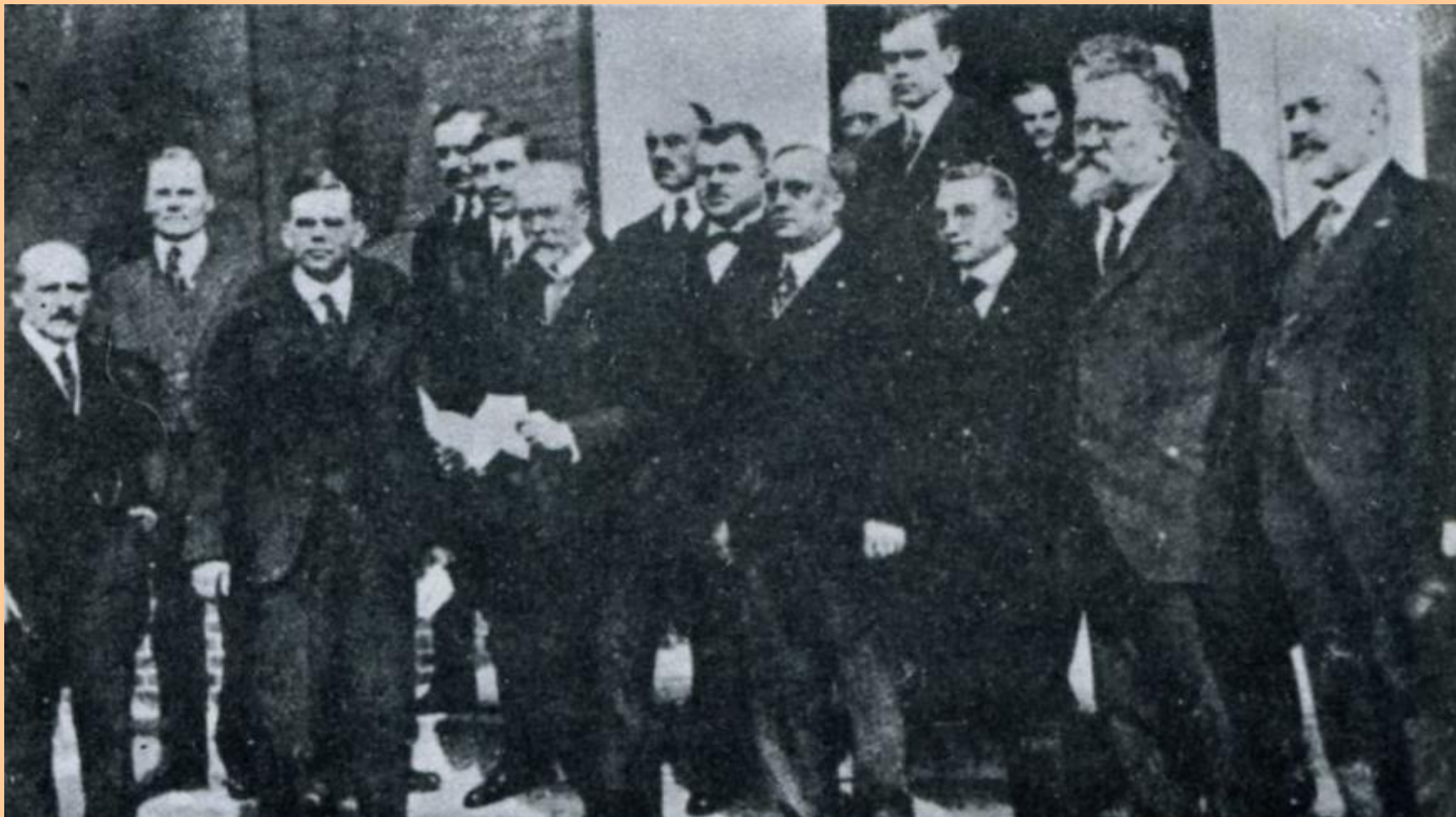
Antrasis Amerikos lietuvių laikraštinių suvažiavimas Sorbonoje 1911 m.

Dr. J.Šliūpas ir dr. J.Basanavičius Amerikoje 1913 m., kur buvo išvykę rinkti lėšų Tautos namų statybai.

Lietuvių konferencija Stokholme 1917 m.

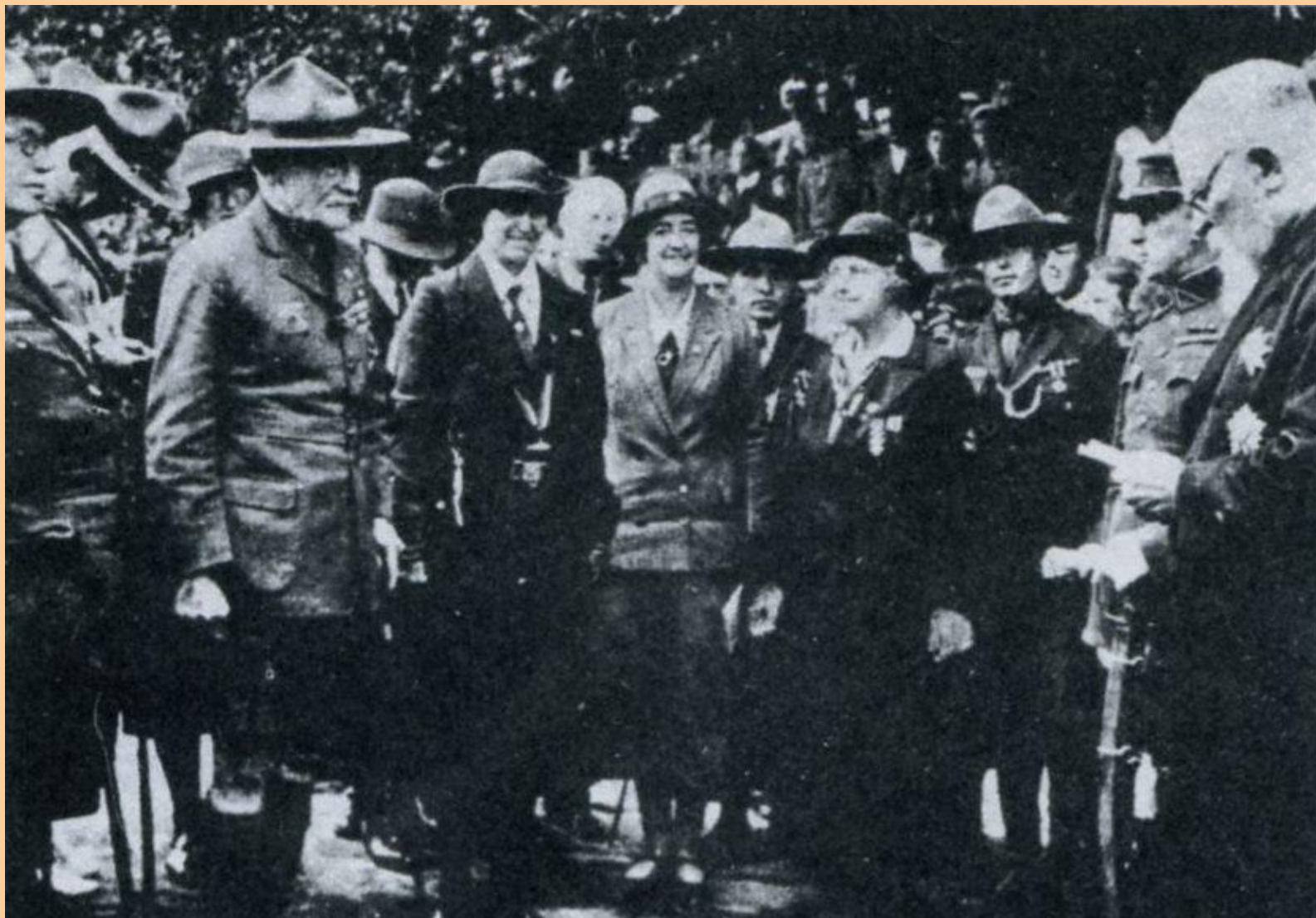
Vidurio Europos sąjungos atstovai Vašingtone 1918 m.

Pirmoji Lietuvos atstovybė Londone 1919 m.

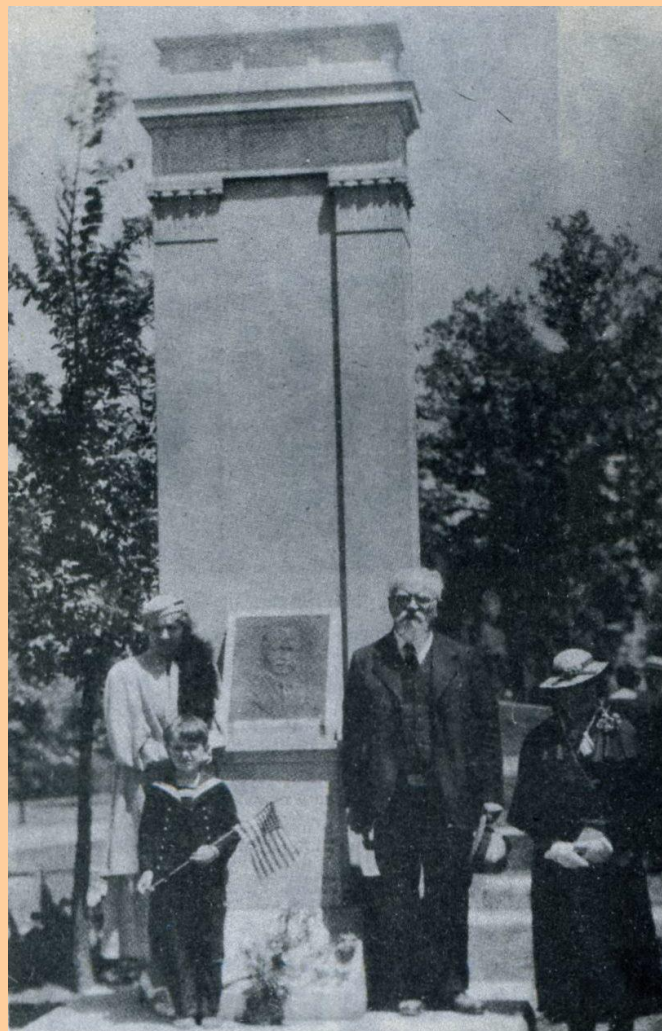
Pirmosios derybos su Tarybų Rusija Dorpate 1919 m.
Dlegacijos nariai kap.V.Natkevičius, dr. J.Šliūpas ir V.Gilys.

Dr. J.Šliūpas, Palangos miesto burmistras, sveikina
Pasaulio skautų šefą lordą Barden – Powellį 1933 m. Palangoje.

Trijų Jonų – Šliūpo, Jablonskio ir Basanavičiaus – pagerbimas Palangoje 1924 m.

Dr. J.Šliūpas su žmona Grasilda, sūnumi Vytautu
prie dėdės Šerno – Adomaičio paminklo Tautinėse kapinėse 1936 m.

Paskutinė dr.J.Šliūpo fotografija.

Dr. J.Šliūpo paminklas Tautinėse kapinėse prie Čikagos.

Jono Šliūpo muziejus Palangoje

Dr. Jonas Šliūpas

Medicinos baruose

J.Šliūpas - pirmasis lietuvių daktaras, išėjęs mokslus Amerikoje.

1889 m. įstojo į Merilendo universitetą studijuoti medicinos.

1891 m. kovo mėn. gavo gydytojo diplomą.

Iki 1917 m. vertėsi gydytojo praktika Amerikoje.

1923 m. vasario 28 d. Lietuvos universiteto Medicinos fakultetas jam suteikė medicinos garbės daktaro laipsnį.

1925 – 1930 m. Kauno universitete dėstė medicinos istoriją.

Dr. Jonas Šliūpas – vienas iš profilaktinės
medicinos pradininkų.
Jis rūpinosi sveiko žmogaus sveikata.

Pasak dr. G. Žiliuko, Jonas Šliūpas – tai Lietuvos
krašto medicinos pasaulio savastis.

Mokytojas – daktaras. Mokyklinės higienos Lietuvoje pradininkas. Pagrindinis J.Šliūpo dėstomasis dalykas buvo būtent higiena.

„Biržuose dėstydamas higieną ir Šiauliuose, be higienos, dar prancūzų ir anglų literatūros istoriją. Ypačiai į higienos paskaitas Šiauliuose lankydavosi daug moksleivių, berniukų ir mergaičių. Kiek žinau, mano pamokas mokiniai mėgdavo, ir aš neturėdavau jokių nusiskundimų“.

„Vėliau patekau privat – docentu Lietuvos universitetan be atlyginimo, kur kiek sugebėdamas, dėstau medicinos istoriją.

Džiaugiuosi proga, kad galiu su jaunuomene, atsidavusia medicinos studijoms, perbėgti į kiltį, ūgį ir plėtotę medicinos mokslų pasaulyje. Man tas darbas ypačiai malonus tuo žvilgsniu, kad pergyvenęs laikmetį, kur medicina galutinai įstojo į gamtos mokslo takus, galėsiu palaikyti ryšius su jaunąja Lietuvos karta, ir kad bene pridėsiu šapelį prie to mokslo plėtojimosi savoje tėvynėje ... „

„Mums nesvarbu, kad istorija veik visų tautų pakiša mums nemirštamus dievus kaip autorius mediciniškojo meno, bet svarbu, kad mirtini žmonės nuolatos yra kovoję už dieviškąjį tikslą: užbėgimą už akių ligai, pagydymą ligos, ar bent palengvinimą vargo ir kančios, paveldėtos tūkstanteriopose formose. Medicinos istorija mokina mus guodoti, liaupsinti žmoniją, ypačiai gydytojus, jų praeitis ir dabartinės kovas: juk dauguma garbingų žmonių, med. mokslo adeptų, pašventę yra savo jėgas ir gyvybę ligoniams, nusilpėliams, persekiojamiems, vargšams, bepročiams, ir atlikę yra darbus, kurie rodo nesužavėjo minios savo blizgančiais rezultatais, o tik tyliai ir taikiai vedė tikslan, beje prie žmoniškumo minties ir prie žmoniškų darbų.“

Medicinos knygos

„Keli žodžiai apie auginimą“ (1886 m.)

„Koks privalo būti vaikų auginimas ir auklėjimas“
(1908 m.)

„Hygiena arba sveikatos dėsnių mokslas“ (1928 m.)

Ryžkimės būti sveiki (1932 m.)

„Senovės ir viduramžių medicinos istorija“ (1933 m.)

Stengiausi nušviesti asmens hygiėną, viešąją hygiėną ir rasės hygiėną, manydamas, kad čion padėtas pagrindas tautos plėtojimuisi ne kitoks, kaip aš jį gyvu žodžiu esmi skelbęs prie visokeriopiausių progų ir visokiose vietose. <...> Plėtodami laisvę, plėtokime taipgi švarumą kūno ir dvasės, gerbdami laisvamanybės principus. Teįsiviešpatauja, kas gera, gražu, dora ir sveika!

Iš knygos „Hygiena arba sveikatos dėsnių mokslas“

LMF

318806

HYGIĖNA

arba

sveikatos dėsnių mokslas

Paruošė

D-ras J. Šliūpas

Šiauliai 1928

Žodis skaitytojui.

Biržų ir Šiaulių gimnazijose man teko dėstyti Anglų ir Prancūzų literatūrą, taip-gi asmens bei viešąją hygiéną (1921 — 1923 m.); tuomet buvau sumanęs parašyti hygiénos vadovėlį mokykloms. Bet dėja, anuometinei klėrikalų valdžiai mano mokytojavimas buvo krislu akyje, ir kada sunkią ligą persirgęs po operacijos pavasariop 1924 m. ketinau stoti atgal į darbą, per gymnazijos direktorių p. Švietimo Ministeris pastatė sąlygas, kad „neklūdychiau kunigų, bažnyčios ir religijos“... Tad nė mokykloje neleista man buvo krapštyti laukan dvasės ir kūno ligų perus.

Nedėstant gyvu žodžiu dalyko, sunku yra parašyti veikalas pritaikintas mūsų mokyklų reikalams*), ir ėmiausi svetimų autorių darbais pasinaudodamas Lietuvos švie-suomenei paruošti knygą, iš kurios galėtų įsigyti rei-kiamų žinių taip labai apleistoje pas mus srityje. Štai veikalai, kurie čion panaudoti tapo:

Charles Porter, Elements of Hygiene and Public Health, 1917.

A. G. Cobb, Earth Burial and Cremation.

G. H. Rohé, Text-book of Hygiene, 1898.

Parkes, Practical Hygiene.

Wilson, Students Textbook of Hygiene, 1902.

Sewage and Sewerage of farm homes, 1922 (Farmers bulletin Nr. 1227, U. S. Department of agriculture).

*) Tad aš savo sumanymą pakeičiau.

Milton J. Rosenau, Preventive Medicine and Hygiene, 1927 (5-th edition).

Prausnitz, Grundzüge der Hygiene 1916.

C. Flügge, Grundriss der Hygiene.

Martin Fassbender, Des Deutschen Volkes Wille zum Leben, 1917.

Iš šitų veikalų tapo taip-gi paimti paveikslėliai. Tad-gi čion ėlieko originalaus aš nėsmi padaręs ir originalumu nesigiriu.

Vis-gi norėčiau, kad Lietuvos žmonės, kiek galint, pasinaudotų mano darbu: ypačiai kreipiuosiu į laisva-manus, skatindamas juos gilintiesi į hygiénos dėsnius ir taikyti juos kaip savo asmens taip ir bendruomenės gyvenime. Nors mano jėgų nedaug beliko, stengiausi nušviesti asmens hygiéną, viešąją hygiéną ir rasės hygiéną, manydamas, kad čion padėtas pagrindas tautos plėtoj-muisi ne kitoks, kaip aš jį gyvu žodžiu esmi skelbęs prie visokeriopiausią progų ir visokių vietose. Kaip žmonės neniekino mano paskaitų ir kalbų, gal neniekins nė to, ką surašiau ar išverčiau, kad skaitydami geriau įsigilintų ir atsimintų. Be abėjo mano raštas yra sunksnis negu gyva kalba: bet kas galėjo sekti man kalbant, galės suprasti taip-gi mano raštą. Be pastangų niekas juk žinijos neįsigys. Plėtodami laisvę, plėtokime taipgi švarumą kūno ir dvasės, gerbdami laisvamanybės principus. Teįsiviešpatauja, kas gera, gražu, dora ir sveika!

n° Fahrenheit	$= \frac{1}{180} (n - 32)^{\circ} R$	$= \frac{1}{180} (n - 32)^{\circ} C$	Sutolyginimas thermo- mėtrų Fahrenheito, Réaumur'o ir Celsius
n° Réaumur	$= \frac{1}{4} n^{\circ} C$	$= \frac{1}{4} (n + 32)^{\circ} F$	
n° Celsius	$= \frac{1}{5} n^{\circ} R$	$= \frac{1}{5} (n + 32)^{\circ} F$	

II.

HYGIENOS PLĖTOTĖ.

Iš visų pašalinių mokslų, naujoviškoji biologijos atdala — *Baktériologija* — labiausiai paveikė higienos plėtotę. Juk nėra galima įsigilinti higienos mokslan, jeigu gerai nesusipažinsi, koki vaidmenį baktėrijos vaidina visokeriopuose procesuose organiškosios gamtos. Iš tikrųjų išsiplėtojimas teorijos, kad ligų perais esti baktėrijos, sukėlė revoliuciją modernėje medicinoje ir, žinoma, galų gale modernėje hygiėnoje.

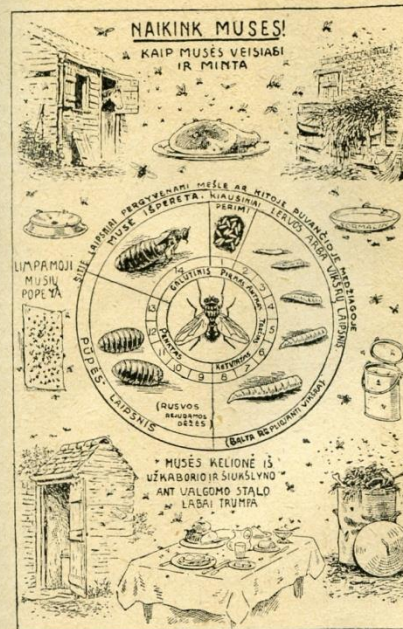
Liz tai ir studentui bus smagu girdėti, kad hygiėna susideda ne vien iš tyrinėjimų oro, vandens, ir žemės, vėdinimo grinciu, bei dėsnių, kuriais remiasi statymas drėnažų, sutrų nuovalkų, ir išmatoms duobių, bet kad ji turi daug platesnę sritį, ir kad kasdien platyn eina toji mokslo sritis.

Pasteur'o darbas (1822 — 1895) atnešė viltį žmonijon josios imtynėse su ligomis. Štai kaip Tyndall'is yra pagerbęs tąj darbą: „Mes buvome plakami — sako jis — botagais, užpuolami iš neprieinamų slėpyklų, ir vos tik tai šiandien mokslo šviesa ima nusiųsti žmogžūdiškąsias valdynes mūsų neprietėlių“. Pasteur'as ir Kochas (1845—1910) nuėjo į amžiną atilį, bet jų žiburiai pateko į gerbtinas rankas visose šalyse, ir vien paminėjimas vardų Miečnikovo († 1916), Ehrlich'o († 1915), Wassermano, Wrighto, Šiaudinio († 1906) ir Flexnerio primena mums, kad žmonija šitoje kovoje dar gana turi narsių didžiavirų.

Mikrobų teorija. — Mikrobinė ligos teorija buvo mintyje medikų jau apie 80 metų atgalios, tačiau vos tik tai pereitoji gentkarė įjė tesusidomėjo, ir pastatė ją ant tvirto pamato. Bent trumpai pažvelgkime į pažvalgus apie ligų kilmę, kurios galų gale turėjo vietą užleisti mikrobų teorijai.

Senovėje manydavo, kaip šiandien dar tebmano laukinėse gentėse, liga esanti padaru piktosios dvasės arba daimono, įsikėrėlinusio į savo auką. Šitoji *animistinė* arba *daimonistinė pažvalga* ligon dar šiandien esti išreiškiama praktikoje „gydymo žinovų“, kurie mėgina, užkalbėjimais ar užbūrimais, ekzortomis ar

8) Inzektai užneša ligas: drugį — visokeriopos veislės iš padermės anophello, geltondrugį — *stegomyia calopus*, cingą —

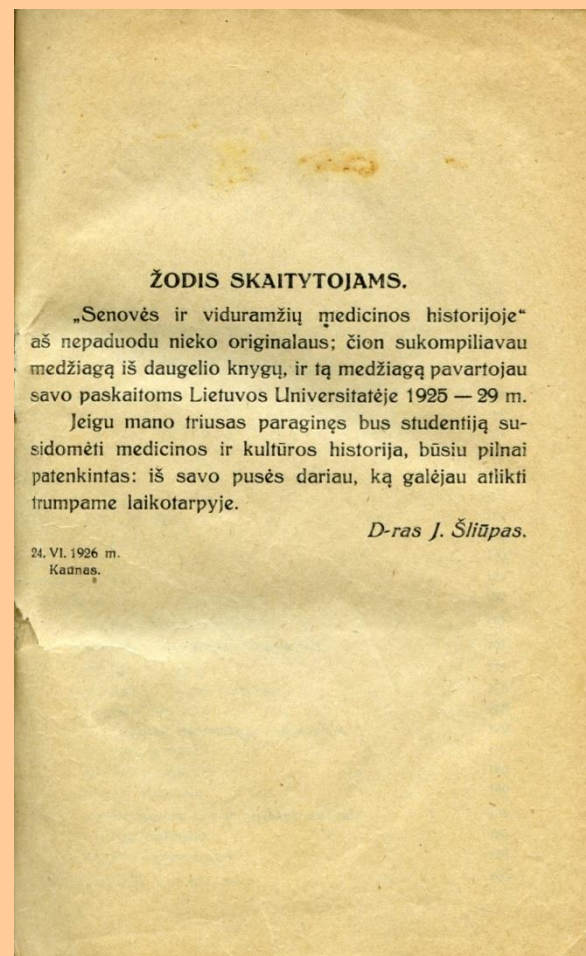
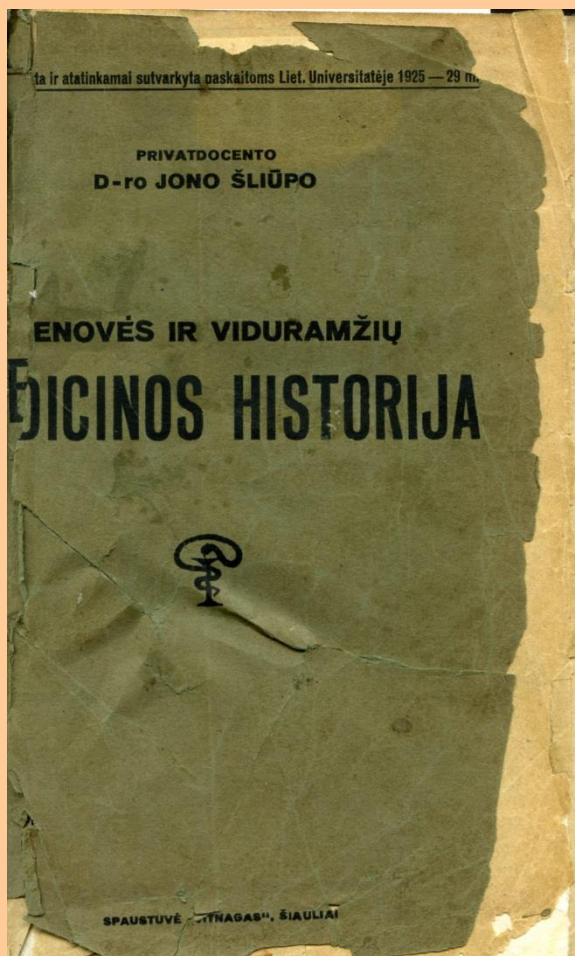
Paveikslėlis parodo, kur musės veisiasi, kaip plėtojasi ir kokiu būdu gali ligą užnešti.

culex fatigans, pieskinių musių karštinę — *phlebotomus papatasi*, miegamąją ligą — *glossina palpalis*, grįžtamąsias karštines — blakės ir utėlės, erkių karštines — erkės, marą — blusos, typho

Medicinos ir med. profesijos istorija < ... > būtina valstybės vyrams ir juristams, norintiems tinkamai įvertinti gydytojų padėtį valstybėje; ji leidžia filosofams matyti filosofijos įtaką medicinos ir, atbulai, medicinos svarą filosofijon, kas nuolatos akin įstringa. Ne pro šalį ir teologui žvilgtelti jon, nėra – nors dabar medicina ir teologija atskirais keliais eina, bent – gi pradžioje, gimimo laikais, abidvi buvo dvynos sesutės. < ... > Ypačiai ją svarbu žinoti medikui – praktikui, jeigu jis nori įsigilinti į paslaptis savo profesijos; medicinos istorija jam tai aušrinė žvaigždė, nes ji viena teįstengia pamokinti principus med. praktikos, nepriklausomus nuo tėkmių, įtikėjimų ir prietarų dabarties. Žinodamas praeitį jis tegali teisingai ir pamatuotai kritikuoti darbus savo laikmečio ir pasidaryti atitinkamas išvadas ateičiai.

Iš knygos „Senovės ir viduramžių medicinos istorija“

Studija med. historijos tegul mums suteikia idėališką linkmę mūsų nusistatyme, prirodant, kad mūsų pareigos ir pelnai neglūdi vienatinai mūsų kasdieniniame darbe ir menkame už tajį užmokestyje (- nors žmonės dažnai gydytojus vien pelnų ieškojime įtaria!), bet kad glūdi kovoje ir darbuose dėl žmonijos dvasinės pažangos, ir kad tose kovose tūno diegai pagerėjimo ir patobulinimo žmonijos.

ŽODIS SKAITYTOJAMS.

„Senovės ir viduramžių medicinos historijoje“
aš nepaduodu nieko originalaus; čion sukompiliavau
medžiagą iš daugelio knygų, ir tą medžiagą pavartoju
savo paskaitoms Lietuvos Universitatėje 1925 — 29 m.

Jeigu mano trisias paraginės bus studentiją su-
sidomėti medicinos ir kultūros historija, būsiu pilnai
patenkintas: iš savo pusės dariau, ką galėjau atlikti
trumpame laikotarpyje.

D-ras J. Šliūpas.

24. VI. 1926 m.
Kaunas.

Į T U R Y S.

	Pusl.
Žodis skaitytojams	5
Medicinos istorijos kursas	9
Senovės medicina.	
Medicinos kilmė, primityvė medicina	15
Babilonija ir Assyrija	27
Egiptas	51
Indija	61
Čhynija	85
Japonija arba Nippon (Zipangu)	109
Hebrajai - Žydai (Jehudim)	120
Phoinikija	150
Persija	140
Senovės Amerika	151
I. Hellas	159
II. Homėro ir kuningų medicina	162
III. Asklėpiadai. Gymnasiai. Rhizotomai	167
IV. a) Joniškų mokykla	172
b) Krotoniškė, Italijos mokykla	175
c) Eleatiškė mokykla	178
d) Materialistinė (atomiškoji) filosofija	179
e) Sophistų mokykla	180
f) Kyreniškė mokykla	180
g) Kynikų mokykla	180
V. Mokykla Knidos, Kos ir Siciliškė mokykla	181
a) Medikų profesija	185
b) Corpus hippocraticum	187
VI. Hipokratės ir jo gydymas	190

VII. Dogmatinė ir Siciliškė gydytojų mokykla	206
VIII. Aleksandrijos mokykla	216
Empirikų mokykla	23
IX. Romėnų medicina	
X. Asklėpiadės	25
XI. Metodismo mokykla	261
XII. Medikalė profesija Romos impėrijoje	265
XIII. Komplikacijos fizikoje ir medicinoje	279
XIV. Pneumatikų mokykla	282
XV. Eklektikų mokykla	307
XVI. Mysticismas ir magija	315
XVII. Vėlesnė medicina Romėnų impėrijoje, iki žlugstant Vakarų impėrijai	325
XVIII. Epidėmijos baigiantis senovės gadynėi	327
XIX. Veterinarinė medicina pas romėnus	

Viduramžių medicina.

1. Viduramžių medicina (476—1492)	329
2. Graikų krikščioniškoji medicina Rytų impėrijoje	330
3. Medikų pamokymas ir praktika Rytų impėrijoje	346
4. Talmudo medicina	349
5. Atgimimas graikų medicinos mokslo Islamo valstybėse	360
I.	360
II.	367
III.	379
6. Epidėmijos Byzantijos ir arabų medicinos epokoje	384
7. Kelų ir germanų medicina	387
8. Medicina krikščionybės įtakoje	390
9. Monte Cassino ir Salerno	410
10. Montpellier'o mokykla (Mons Pessulanus)	425
11. Kryživijų įtaka (1095—1270). — Universitetas ir scholasticizmas	436
12. Scholastikai. — Veritakai graikų ir arabų veikėjų. — Nepriklausomi rašytojai	445
a) Philozofiškieji gamtažiniai ir medikai	445
b) Patologijos ir terapeutikos darbuotojai	451
α) 12 ir 13-tas metašimtis	451
β) 14-tasai metašimtis	456
γ) 15-tasai metašimtis	460
c) Atgimimas žmogiškos anatomijos	465

d) Chirurgijos ugdytojai	469
α) Italai	469
β) Francūzai	475
γ) Hollandai	480
δ) Anglai	481
e) Hispanai	481
ε) Vokiečiai	481
e) Farmakologijos (pharmakijos) ugdytojai	482
f) Veterinarinė medicina	487
13. Epidėmijos ir naujos ligos viduramžių pabaigoje	488
14. Med. profesija viduramžiuose, farmakijos ir įstaigos ligoniams	496

L 4374

D-ras J. ŠLIŪPAS

RĮŽKIMĖSI BŪTI SVEIKI!

1 9 3 2

SPAUSTUVĖ „TITNAGAS“, ŠIAULIAI, BAŽNYČIOS GATVĖ 58

KELI ŽODŽEI

apie

AUGINIMA,

paraszyti

J. S. KUOKSZCZIO.

1886.

NAUJORKAS,

KASZTU IR LITAROMIS LIET. BALSO.

**Koks privalo buti
vaikų auginimas ir auklėjimas?**

Rankius rašty, parašyty

D-ro J. Šliupo

32817

Chicago, Illinois

Spauda „Lietuvos“, 3252 South Halsted Street
1908 m.

LIETUVIŲ TAUTA

SENOVĖJE ir ŠIADIEN.

PARAŠĖ

J. ŠLIUPAS, M. D.

ANTRAS TOMAS.

PLYMOUTH, PA.

Spauda ir kaštai „Vienybės Lietuvninkų“.

1905

2

AUŠRININKAS DR. JONAS ŠLIŪPAS LIETUVOS MEDICINOS BARUOSE

TURINYS

Redakcinės kolegijos žodis	8
PRANEŠIMAI IR STRAIPSNIAI	
K. Ambrozaitis	
Dr. Jonas Šliūpas — rezistentas	11
G. Žiliukas	
Dr. Jono Šliūpo kelias į mediciną ir kai kurie štrichai iš jo darbuotės medicinos baruose	13
V. Janušonis	
Dr. Jono Šliūpo idėjos sveikatos apsaugos organizavimo ir valdymo Lietuvos Respublikoje kontekste (pirmasis Nepriklausomybės dešimtmetis) ...	18
A. Tytmonas	
Dr. J. Šliūpo medicinos istorijos paskaitos iš 6 dešimtmečių retrospektyvos	25
A. Tytmonas	
Aušrininko dr. Jono Šliūpo mirtis	33
EPILOGO VIETOJE	
Vyt. Šliūpas	
Kodėl aš noriu to, kas man priklauso	39
PRIEDAI	
Metmenys dr. Jono Šliūpo geneologiniam medžiui (surašė Vyt. Šliūpas)	43
Svarbesnės dr. Jono Šliūpo gyvenimo ir veiklos gairės (sudarė A. Tytmonas) ...	45
Ką mūsų didysis aušrininkas labiausiai mylėjo? (Dr. J. Šliūpas vertinimų kaleidoskope) / vertinimus parankiojo A. Tytmonas	49
Dr. Jonas Šliūpas (bibliografijos metmenys)	52
1. Įvadinės pastabos	52
2. Dr. Jono Šliūpo raštai	53
3. Dalyvavimas spaudoje (šią bibliografijos dalį parengė L. Dainauskas)	64
4. Literatūra apie dr. Joną Šliūpą	65
5. Literatūra bendriniais klausimais (medžiaga šiai bibliografijos daliai parankiojo A. Tytmonas)	69
Kada mirė Jonas Šliūpas (savaitraščio "Literatūra ir menas" informacija)	71
Teofilio Tilvyčio eilėraštis "Laisvės Doktorui Jonui Šliūpai" (1939)	72

Dr. JUOZAS JAKŠTAS

Dr. JONAS ŠLIŪPAS

2-337521

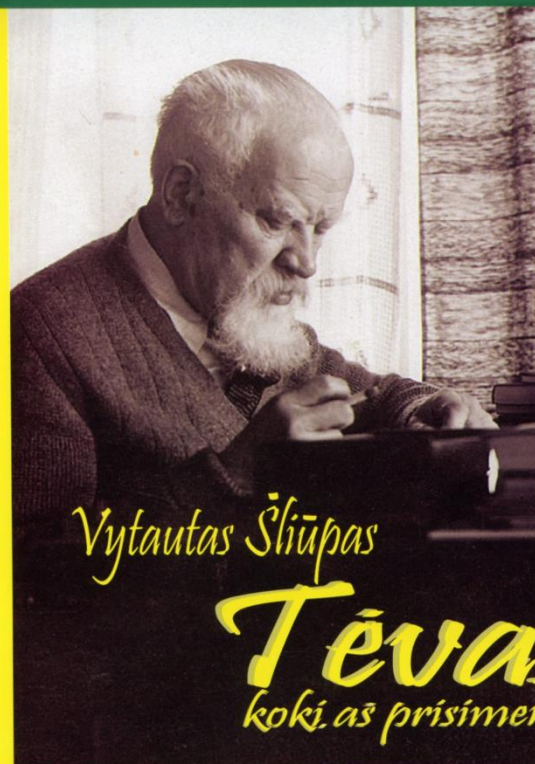
Dr. JUOZAS JAKŠTAS

Dr. JONAS ŠLIŪPAS

JO RAŠTAI
IR TAUTINĖ VEIKLA
Fotografuotinis leidimas

ŠIAULIAI · 1996

Vytautas Šiūpas

Tėvas,
kokį aš prisimenu

*Tegyvuoja taika ir tautų laisvė,
tegyvuoja lietuviai, besikaujantys
už savo tautos ir visos padermės
gerovę, šviesą bei laisvę! Iki
pasimatymo! Likite sveiki!*

Paskutinės viešos Jono Šliūpo kalbos žodžiai

Šaltiniai ir literatūra

- 1. Hygiena arba sveikatos dėsnių mokslas** / paruošė J. Šliūpas. - Šiauliai, 1928. - 255, VIII p.
- 2. Senovės ir viduramžių medicinos istorija** / medžiaga, surinkta ir atitinkamai sutvarkyta paskaitoms Lietuvos Universitete, 1925-29 m. privatdocento Jono Šliūpo. - Šiauliai, [1934]. - 506 p.

1. **Aušrininkas Dr. Jonas Šliūpas Lietuvos medicinos baruose** / Klaipėdos universitetas, Klaipėdos miesto ligoninė, Lietuvos mokslininkų sąjunga. - Klaipėda, 1995. - 72 p.
2. **Aušrininkas Jonas Šliūpas** : kovotojas už lietuvišką žodį ir spaudą (1880 - 1904 metai) / Inž. Vytautas J. Šliūpas // **Lietuvos aidas**. - 2004, bal. 3, p. 8.
3. **Aušrininkas Jonas Šliūpas** : kovotojas už lietuvišką žodį ir spaudą (1880 - 1904 metai) / Inž. Vytautas J. Šliūpas // **Lietuvos aidas**. - 2004, bal. 5, p. 8.
4. **Buvę prie Valstybės atkūrimo ištakų** : [pasakoja prof. Gintautas Česnys / užrašė] Kazimieras Valius // **Gydytojų žinios**. - 2008, vas. 18, p. 1, 8.
5. **Daktaras Jonas Basanavičius ir kunigas Antanas Milukas** / Vladas Buragas // **Lietuvos aidas**. - 2005, lapkr. 18, p. 1-2.
6. **Dirbęs Lietuvai** / Kazimieras Valius // **Gydytojų žinios**. - 2011, spal. 31, p. 14.
7. **Dr. Jonas Šliūpas** : jo raštai ir tautinė veikla / Juozas Jakštas. - Fotografuoti. leid. - Šiauliai, 1996. - 383 p.
8. **Dr. Jono Šliūpo archyvą bevartant** / Rita Jakutienė // **Tarp knygų**. - 2011, Nr. 5, p. 33-34.
9. **Dvi dvasingumo ir vilties šventės** / Halina Noreikaitė // **Ave Vita**. - 2002, vas. 20, p. 1, 2 - 3.
10. **Europos pilietis - Jurgis Zauerveinas (3)** : [pokalbis su Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto dekanu prof. Domu Kaunu] / kalbėjosi Gediminas Zemlickas // **Mokslo Lietuva**. - 2008, Nr. 3, p. 8-9.
11. **J. Būtėno knygos "Aušrininko dr. Jonas Šliūpas" pristatymas** / Nijolė Jonaitienė // **Tarp knygų**. - 2004, Nr. 7/8, p. 29-30.
12. **Jonas Šliūpas** : [biobibliografija] / Paulina Dabulevičienė // **Tarp knygų**. - 2011, Nr. 2, p. 20-31.
13. **Jungtinės Amerikos Valstijos: Jungtinių Amerikos Valstijų lietuviai** // **Lietuviai gydytojai ir mokslininkai**. - P. 21 - 24.
14. **Jungtinės Amerikos Valstijos: Jungtinių Amerikos Valstijų lietuviai** // **Lietuviai gydytojai ir mokslininkai**. - P. 21 - 24.
15. **Jungtinės Amerikos Valstijos** // **Lietuviai gydytojai ir mokslininkai**. - P. 143 - 144.
16. **Laiko vėjuose** : [pokalbis su Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto dekanu prof. Domu Kaunu] / kalbėjosi Gediminas Zemlickas // **Mokslo Lietuva**. - 2008, Nr. 1, p. 8-9, 16.
17. **"Laisvės daktaras"** / Rūta Kazlauskienė // **Mokslas ir gyvenimas**. - 2011, Nr. 11/12, p. 18, 19.
18. **Medicinos studentų ateitininkų korporacijai "Gaja" 80 metų!** / Leonas Laimutis Mačiūnas // **Lietuvos aidas**. - 2008, gruod. 13, p. 3.
19. **Prisiminimai** / Vytautas Jurevičius // **Lietuvos aidas**. - 2006, birž. 26, p. 8.
20. **Senato posėdyje reikšmingos sukaktys** / Rasa Prascevičienė // **Lietuvos sveikata**. - 2003, saus. 16-22 (Nr. 2), p. 13.
21. **Tėvas, kokį aš prisimenu** / Vytautas Šliūpas. - Šiauliai, 2000. - 192, [2] p.
22. **Tikslas suburti visus gydytojus į vieną organizaciją** / Kazimieras Valius // **Gydytojų žinios**. - 2008, geg. 30, p. 1, 4.
23. **"Varpas" – lietuviybės idėjos grynuolis** / Giedrius Stakutis // **Veidas**. - 2009, Nr. 2, p. 48-49.
24. **Visada jauna mokykla švenčia garbingą sukaktį** : [pasakoja Kauno kolegijos Medicinos ir socialinių mokslų studijų vadovas Julius Dovydaitis / užrašė] Jonas Kastys // **Lietuvos sveikata**. - 2005, gruod. 22 - 2006, saus. 4 (Nr. 51-52), p. 16-17.